

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حکمت کیمیایی
حسن بن زاهد کرمانی

دکتر علی کاوسی رحیمی

دانشکده و پژوهشکده علوم پایه

دانشگاه جامع امام حسین (ع)
موسسه چاپ و انتشارات

۲۲۶۳۳۶۹

مؤسسه چاپ و انتشارات
دانشگاه جامع امام حسین(ع)

۱۰۲۵

سری: علوم اسلامی - ۵۲

سرشناسه	: کاوسی رحیم، علی، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور	: حکمت کیمیایی حسن بن زاهد کرمانی/تالیف علی کاوسی رحیم؛ ویراستار ادبی سیدفرید حسینی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه جامع امام حسین (ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۴ص.
فروست	: دانشگاه جامع امام حسین (ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات؛ ۱۰۲۵. سری: علوم اسلامی؛ ۲۵.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۸۶-۰۶۵-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص ۱۸۵ - ۱۹۲.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: کرمانی، حسن بن زاهد، قرن ۸ق.
موضوع	: کیمیایی - ایران - سرگذشتنامه
	: Alchemists - Iran - Biography
شناسه افزوده	: دانشگاه جامع امام حسین (ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات
رده بندی کنگره	: QD۲۲
رده بندی دیویی	: ۹۲/۵۴۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۶۹۰۶۶۷
اطلاعات رکورد	: فیبا

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس برای دانشگاه جامع امام حسین(ع) محفوظ است.

● عنوان: حکمت کیمیایی حسن بن زاهد کرمانی

- تالیف: علی کاوسی رحیم
- ویراستار ادبی: سیدفرید حسینی
- صفحه‌آرا: محمد غلامی
- طراح جلد: مصطفی عظیمی
- ناظر فنی چاپ: حمید قمری
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ بلاغ
- نوبت چاپ: اول (دی ماه ۱۴۰۰)
- شمارگان: ۲۰۰ نسخه
- قیمت: ۸۱۰/۰۰۰ ریال
- نشانی: تهران، بزرگراه شهید بابایی، بعد از پل لشکرک، دانشگاه جامع امام حسین(ع)، معاونت پژوهش و فناوری، مؤسسه چاپ و انتشارات، تلفن: ۷۴۱۸۸۲۶۰ دورنگار: ۷۴۱۸۸۲۷۴
- مرکز پخش: تهران، میدان فردوسی، فروشگاه و نمایشگاه مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه جامع امام حسین(ع)، تلفن: ۸۸۳۹۳۹۷

درآمد (به قلم دکتر رضا کوهکن).....	۹
پیشگفتار.....	۱۳
مقدمه: کیمیا در دوره اسلامی.....	۱۵

فصل اول: احوال و آثار حسن بن زاهد کرمانی / ۲۵

۱-۱. معرفی.....	۲۵
۱-۲. شرح حال.....	۲۷
۱-۳. آثار.....	۳۰
۱-۳-۱. مفتاح الرموز.....	۳۱
۱-۳-۲. منتخب مفتاح الرموز.....	۳۵
۱-۳-۳. مقلاد الكنوز.....	۳۷
۱-۳-۴. در صفت آلات تقطیر و کیفیت آن.....	۴۰
۱-۳-۵. تذکره.....	۴۱
۱-۴. بازتاب آثار و آرای پیشینیان در متون حسن بن زاهد.....	۴۴

فصل دوم: جهان بینی کیمیایی حسن بن زاهد / ۴۷

۲-۱. چیستی کیمیا در نظر حسن بن زاهد.....	۴۷
۲-۲. مبنای مابعدالطبیعی و منشأ الهی کیمیا.....	۵۷
۲-۳. کیمیای جوانی و کیمیای برانی.....	۶۲
۲-۴. عوالم سه گانه و کیمیا به مثابه عالم اوسط.....	۶۴
چگونگی وقوع مرگ در عوالم سه گانه:.....	۷۱
۲-۵. الگوی (مدل) نظریه کیمیایی حسن بن زاهد: یک کل نظام مند.....	۷۵

فصل سوم: نظریه طبیعی کیمیای حسن بن زاهد / ۸۱

- ۳-۱. چهار طبیعت، چهار عنصر و تراکیب طبایع ۸۱
- ۳-۱-۱. صورت‌های چهارگانه ۸۸
- ۳-۱-۲. زوجیت در عناصر و طبایع ۹۲
- ۳-۲. مولید سه گانه ۹۳
- ۳-۳. هفت فلز (اجساد سبعة) ۹۷
- ۳-۴. اجرام آسمانی و برج‌های دوازده گانه ۹۹
- ۳-۵. رنگ‌ها در کیمیای حسن بن زاهد ۱۰۳
- ۳-۶. مزاج ۱۰۸
- ۳-۷. ماهیت اکسیر: عنصر پنجم (طبیعت خامسه) ۱۱۳

فصل چهارم: عرفان و سلوک در کیمیای حسن بن زاهد / ۱۲۱

- ۴-۱. ریاضت و سلوک از منظر کیمیا ۱۲۲
- ۴-۲. تأویل اشعار عارفانه حسین بن منصور حلاج به کیمیا ۱۲۶

فصل پنجم: تأویل کیمیایی آیات قرآن / ۱۳۳

- ۵-۱. استشهاد از قرآن کریم در تبیین جایگاه متعالی کیمیا ۱۳۴
- ۵-۲. نمونه‌هایی از تأویل کیمیایی از آیات و عبارات قرآنی ۱۳۶
- نمونه اول: تأویل همنشینی «آفاق» و «انفس» به مشابَهت عوالم کبیر و صغیر ۱۳۶
- نمونه دوم: تأویل «رطب و یابس» به عناصر چهارگانه ۱۳۷
- نمونه سوم: «أحسن تقویم» و آفرینش انسان از چهار عنصر ۱۳۷
- نمونه چهارم: ذبح بقره صفا و آموزه‌های کیمیایی موسی پیامبر علیه السلام ۱۳۹
- نمونه پنجم: تأویل عبارت «أربعة من الطیر» در داستان ابراهیم پیامبر علیه السلام به سه وجه مختلف ۱۴۱

نمونه ششم: آیه نور و تأویل کیمیایی آن در وصف طلا.....	۱۴۳
نمونه هفتم: هفت مرحله تأثیر اکسیر از منظر رنگ و استشهاد از تعبیر قرآنی	
«صبغة الله».....	۱۴۵
فصل ششم: تأملی در شیوة دلالت و برهان در کیمیای حسن بن زاهد / ۱۴۷	
فصل هفتم: اصول عملی و مؤلفه‌های تجربی کیمیای حسن بن زاهد / ۱۵۷	
۷-۱. تقدم نظریة کیمیا بر تجربه و آزمون.....	۱۵۷
۷-۲. مؤلفه‌های عملی کیمیای حسن بن زاهد.....	۱۶۳
۷-۲-۱. هفت مرتبة «تدبیر» در کیمیا.....	۱۶۴
۷-۲-۲. شش عمل اصلی.....	۱۶۷
۷-۲-۳. تجهیزات و آلات کیمیایی.....	۱۶۸
۷-۲-۴. انواع ثبات و پایداری در مواد.....	۱۷۱
۷-۲-۵. دوگانه «زنده - مرده» در مواد.....	۱۷۲
۷-۲-۶. دوگانه‌های «بیاض - حمره» و «حق - باطل» در اعمال کیمیایی.....	۱۷۴
۷-۳. همراه با حسن بن زاهد در کارگاه کیمیا.....	۱۷۶
سخن پایانی.....	۱۸۱
کتابنامه.....	۱۸۵
نمایة آیات قرآن.....	۱۹۳
نمایة اشخاص.....	۱۹۵
نمایة آثار.....	۲۰۱